

Offic. delegat. in 6, et can. *Caveant*. 3, q. 9, junctis juribus supra, n. 67, citatis.

74. *Concordantur jura juribus quoad hoc.* — Et hac ratione isthæc jura cum aliis, in objectione n. 70 allegatis, sunt concordanda: asserendo, quod hæc procedant, ubi reo potest competere aliqua defensio: priora vero, seu allegata in objectione, locum habeant, ubi evidens est nullam posse reo competere defensionem.

75. *Semel rite citatus, si dicat se nolle venire, an iterum sit citandus? Remissive.* — Posset hoc loco ulterius quæri, an semel rite citatus, si dicat se nolle venire, iterum sit citandus? Verum de hoc commodius, simulque de Dolo et contumacia, § 4, n. 115 et seqq. Ibi videatur.

§ III.

DE CITATIONE EDICTALI, ET REALI, AC EFFECTIBUS CITATIONUM.

76. *Edictalis citatio non indistincte, ac pro libitu judicis permittitur.* — Quæritur I. In quibus casibus locum habeat edictalis citatio; hoc est, ea quæ publice fit per edictum in valvis templorum, curiarum, aut aliis locis publicis affixum? Resp. I. Modus citandi per edictum non indistincte ac pro libitu judicis permisus est, sed dumtaxat in casu necessitatis, sive quando reus aliter citari non potest. Ita Maranta part. 6. *Speculi aurei*, tit. de *Citatione*, n. 82; Engel tit. de *Libelli oblat.* n. 15; Pirhing tit. de *Foro compet.* n. 213; Gailus lib. I. *Practic.* observat. 57, n. 1, ac seqq., et communis aliorum. Patet hoc aperte ex Clem. I, de *Judiciis*, juncta *Extravag. Rem non novam, de Dolo et contumac.*, ubi citatio per edictum a pontifice restringitur; ac tunc demum admittitur, quando reus per se, vel per alios procurat, sive impedit, ne ad ipsum pervenire possit citatio; vel quando ob locorum difficultatem hæc ad eum pervenire nequit.

77. *Nec ab ea est incipiendum, quando in personam rei potest fieri executio citationis.* — Concordat textus in c. *Causam*, 3, de *Dolo et contumac.*, et l. *Dies*, 4, § *Prætor ait*, ff. de *Damno infect.* ubi statuitur non esse incipiendum ab edictali citatione, quando in personam rei, vel ad domum habitationis ejus, executio citationis fieri potest: alioquin enim per judicem gravaretur citatus. Et hinc edictales citationes, veluti a jure communi exorbi-

tantes, stricte sunt accipiendæ, neque extendendæ ultra casus speciales in jure expressos.

78. *Habet tamen locum in pluribus casibus.* — Resp. II. Dantur nihilominus plures casus, in quibus edictalis citatio locum habet. Ita communis; et patet inductione, enumerando dictos casus: sic quippe contingit

79. I. *Quando citandus, malitiose se occultat.* — I. Quando citandus malitiose se occultat, aut quoquo modo, sive per se, sive per alios facit, seu procurat, ne citatio ad ipsum pervenire valeat. Textus est in c. *Ex tua*, 11, de *Cleric.*, non *resident.* et cit. Clem. I. de *Judic.* ac *Extravag. Rem non novam, de Dolo et contum.*, et c. *Quoniam*, § *Porro*, juncta Glossa, § *Impedit. Ut lite non contestat.* cum concordantiis.

80. *Aut in domo sua manet clausus, ne citetur. Reo invito non debet quis intrare domum ejus, causa citandi.* — Atque hoc ipsum procedit, quando quis manet clausus in domo sua, nec patitur se videri, ad hoc, ut non citetur: quia tunc in præsentia testium potest affigi edictum citatorium, in janua domus suæ, et perinde habetur, ac si personaliter citatus fuisset. Maranta cit. part. VI. *Speculi aurei*. tit. de *Citatione*, n. 86, post Alexandrum in l. *Plerique*, ff. de *in jus vocando*; Speculator tit. de *Citatione*, § *Sequitur* n. 16, id probans ex l. *Dies*, 4, § *Prætor ait*, ff. de *Damno infect.* et l. *Aut qui aliter*, ff. *Quod vi aut clam*. Cæterum reo invito non debet quis intrare domum ejus causa citandi, seu vocandi eum in jus: quia faceret ipsi injuriam, l. *Plerique*, juncta Glossa fin. ff. de *in jus vocand.* et l. *Is qui in domum*, ff. de *Injuriis*. Fiat ergo denuntiatio ante fores. Speculator loc. cit., n. 17.

81. II. *Quando locus, ubi quis citandus foret, non potest tuto adiri.* — II. Quando locus, ubi quis citandus foret, non est tutus; hoc est, propter vigentem hostilitatem, vel ob subortas inimicitias, aut alia impedimenta, tuto ac libere adiri non potest ad faciendam ibi citationem: nam tunc debet fieri citatio per edictum in locis vicinis, illudque in talibus locis affigi, ubi versimiliter citatio ipsa ad notitiam citati valeat pervenire; prout statuitur in Clem. un. de *Foro compet.* et Clem. *Causam, de Election.* cum similibus. Et hoc plerumque tunc accidere solet, quando vel integra aliqua respublica, sive civitas, vel potens quispiam citatur dominus, ob cujus, suorumque adhærentium potentiam plerum-

que non patet tutus accessus nuntiorum, qui deberent exequi citationem, præsertim, si hæc procedat ex causa odiosa: quia tunc vel non admittuntur illi nuntii, vel quandoque etiam captivantur, sive arrestantur; ac proinde sufficit, consultumque est, ut citatio fiat per edictum in locis vicinis, per jura citata.

82. *Et quid, si nuntius non intromittatur in civitatem ad faciendam ibi citationem?* — Declarat istud notabili casu Gailus lib. I. *Practic.* observat. 55, dum nuntius citationem executurus contra citandum, non fuit a custodibus civitatis intromissus; et cum petisset citandum evocari, etiam hoc ipsi fuit denegatum: unde citationis formulam portæ civitatis affixit, atque discessit. Nam quia nuntius officium suum fecerat, nec steterat per ipsum, quominus executio citationis ad domum, vel in personam citandi facta sit, sufficiebat, quod citatio eo loci affixa fuerit ubi verisimiliter ad notitiam citati pervenire poterat, Clem. I, et doctores, et ibid. de *Judic.* Rota, decis. 6, de *Dolo et contumac.* in novis per totum.

83. III. *Edictalis citatio habet locum, quando citandus est vagabundus.* — III. Citatio edictalis habet locum, quando citandus est vagabundus. Et quidem, si is non habeat certum domicilium, tunc edictum citatorium debet affigi in illa civitate, vel loco, ubi vagabundus solebat conversari, l. *Dies*, 4, § *Prætor ait*, ff. de *Damno infect.* Si vero vagabundus alicubi habeat certum domicilium, debet affigi edictum citatorium in porta domus suæ; idque in præsentia duorum aut trium testium, vel notarii publici, per textum in cit. l. *Dies*. § *Prætor ait*: et § *Toties*, ff. eod. ac tradit Maranta d. part. VI, tit. de *Citatione*, n. 83, post Baldum in l. *Ut perfectus*. C. de *Annal. except.*

84. IV. *Et quando contradictor est incertus.* — IV. Si contradictor est incertus: quia tunc per edictum citantur omnes in genere, quorum interest; uti fit in cap. ult. de *Election.* in 6, ubi post electionem celebratam, per edictum generaliter in Ecclesia, ubi ea facta est, citari jubentur omnes illi, si qui adsint volentes sese opponere dictæ electioni, ut compareant intra terminum præfixum. Concordat cap. ult. *Qui matrimonium accusare poss.* ubi banna, seu denuntiationes matrimoniorum contrahendorum, in Ecclesiis fieri dicuntur, ut, qui impedimentum noverit, illud debito tempore objiciat; si vero denun-

tiationis tempore tacuerit, repellatur ab accusando postmodum matrimonio, demptis casibus ibidem expressis. (ADNOTATIO XXXVII.)

85. *Et quando in genere citantur omnes, quorum interest.* — V. Citatio per edictum obtinet, quando in genere citantur omnes, quorum interest; prout desumitur ex l. *Si eo tempore*, C. de *Remission. pignor.* ibi: « Si eo tempore, quo prædium distrahebatur, programme (hoc est, scriptura publica proposita) admoniti creditores, cum præsentessent, jus suum executi non sunt, possunt videri jus suum amisisse. » Et hac ratione creditores alicujus forsitan ex tali loco discedere volentis, quando ipsi sunt incerti, possunt citari per publicum edictum, sive proclama, ut certo tempore coram legitimo iudice compareant, ibique creditum suum proponant, atque deducant; alioquin vero ipsis perpetuum silentium imponatur. Felinus in c. *Cognoscentes*, n. 9, de *Constitut.*, et c. *Quoniam frequenter*, n. 14. *Ut lite non contestat.* Speculator, tit. de *Citatione*, § *Sequitur*, n. 19, et alii.

86. *Cautela singularis pro emptoribus castrorum, etc., ad præcavendam horum evictionem; et pro adevntibus hæreditatem suspectam.* — Addit Gailus d. lib. I. *Practic.* observat. 57, n. 7, post Romanum, consil. 53, n. 3, et alios, hanc esse singularem cautelam pro emptoribus castrorum, vel prædiorum, ad præcavendam horum evictionem, ut publicis edictis curent citari omnes, qui sua interesse ibique aliquid juris sese habere putaverint, sed comminatione perpetui silentii. Atque ob eandem rationem potest fieri citatio per edictum ratione incertitudinis debitorum a defuncto contractorum; si quis beneficio inventarii velit adire hæreditatem suspectam, et de certis creditoribus non constet, per jura et doctores hactenus allegatos. Tacentur nonnulli alii casus, in quibus potest fieri citatio per edictum, quorum universim tredecim enumerat Maranta cit. part. VI, tit. de *Citatione*. a n. 83 usque ad n. 95, post Baldum in l. *Etiã*. C. de *Execut. rei judicat.*

87. *Modus citandi per edictum competit solum iudicibus ordinariis, ac per principem delegatis.* — Solummodo præmissis adde, quod modus citandi per edictum competit dumtaxat iudicibus ordinariis, atque delegatis a principe. Auth. *Qui semel*. C. *Quomodo et quando iudex*, etc. juncta Auth. de *Litigiosis*. § *Si vero*. collat. 8, ubi solum iudicibus

ordinariis, ac per principem delegatis permittitur citare per edicta. Hinc alius delegatus non potest sic citare per edictum, sed oportet, ut ad illum recurrat, causamque ipsi renuntiet, a quo datus est. Auth. de Exhibendis reis. § Si vero etiam quidam, collat. 5. Nisi forsitan hoc ipsi specialiter concessum fuerit, aut per consuetudinem, quæ tribuit jurisdictionem permittatur. Gailus cit. observat. 57, n. 11.

88. *Citatio realis, in quibus casibus fieri possit? In causis criminalibus regulariter non potest quis capi a privato.* — Quæritur II. In quibus casibus fieri possit citatio realis, hoc est, per capturam, sive apprehensionem personæ? Resp. I. Loquendo de causis criminalibus, regulariter non potest quis capi a privato: bene tamen in delictis gravioribus auctoritate iudicis, sicque citari citatione reali. Ita Abbas in c. Lator, n. 3, de Pignorib. Bartolus, in l. Cum eo. § Si vero quæris. ff. Ad leg. Jul. peculat. Card. Tuschus, litt. C. concl. 69, n. 5, et seqq. Julius Clarus in Praxi criminal. lib. V, § fin. quæst. 28, et alii. Prior pars patet ex l. Neminem. C. de Exhibend. reis., cuius verba sic sonant: «Neminem in iudicio exhibendum esse præcipimus, nisi de ejus exhibitione iudex pronuntiaverit.» Ubi Glossa, §. Neminem, istud intelligit de privato. Concordat l. Non est singularis. ff. de Reg. jur. Quinimo propria sua auctoritate, ac sine iudicis mandato quempiam carcerans, dicitur, privatum carcerem committere: hoc est, privati carceris pœna plectendus est, quæ est pœna capitis, ac ultimi supplicii, L. un. C. de Privat. carcerib. Farinacius lib. I, Criminal. quæst. 27, n. 8 et 9, citans alios.

89. *Nisi id fiat circa deprehensum in flagrante crimine, et intentione præsentandi ipsum iudici.* — Atque hoc procedit regulariter: nam dantur plures casus, in quibus cuilibet etiam privato, absque alio iudicis mandato, licitum est graviter delinquentes capere. Idque vel maxime procedit circa deprehensum in flagrante crimine, quando captura ejus non fit animo retinendi reum in carcere, sed intentione præsentandi ipsum iudici intra tempus a jure permissum, hoc est, intra viginti horas, l. Capite quinto. ff. Ad leg. Jul. de Adulter. et l. Interdum. 58, § Qui furem. ff. de Furtis. Abbas cit. n. 3. Farinacius, d. lib. I, tit. III, quæst. 21, n. 139, et tit. IV, quæst. 2, n. 22 et 23, ubi plures alios tales casus, refert de quibus civiliste.

90. *Graviter delinquens potest capi auctori-*

tate iudicis. Imo et de domo sua invitus extrahi. — Altera vero pars, nempe quod graviter delinquens possit auctoritate iudicis captivari, sicque citari citatione reali, est communis; ac patet ex praxi recepta tribunalium. Et hoc ad eum est, quod, licet cæteroquin nemo de domo sua invitus extrahi debeat, l. Nemo de domo. ff. de Reg. jur., eo quod domus tutissimum cuique refugium atque receptaculum sit, l. Plerique. ff. De in jus vocand., tamen pro delictis gravibus possit quis non solum auctoritate iudicis incarcerationi, sed etiam de domo sua invitus extrahi. Glossa in cit. l. Nemo de domo. Bartolus, ubi supra, et communis.

91. *Quid in criminibus levioribus, et ubi solum venit imponenda pœna pecuniaria.* — Intellige hoc de gravibus criminibus, id est, talibus, pro quibus pœna corporalis est imponenda: secus in aliis levioribus, nam pro his reus non est ad carceres ducendus. Abbas cit. c. Lator, n. 3, de Pignorib. istud satis æquum esse asserens. Julius Clarus, cit. § fin. quæst. 28, n. 1. Quamvis Bartolus, ubi supra, asserat, quod auctoritate iudicis reus pro causa criminali indistincte possit capi: atque Farinacius cit. lib. I, quæst. 27, n. 39, contra Julium Clarum ex professo doceat verius esse, ac in practica communiter receptum, quod captura in criminalibus per iudices licite decernatur non solum, quando agitur de pœna corporali, sed etiam quando solum venit imponenda pœna pecuniaria; licet datis postea fidejussoribus, detentus debeat relaxari, ubi solum agitur de pœna pecuniaria, arg. c. Si clericus. 15. de Sentent. excomm. in 6, et l. I, ff. de Custod. et exhibit. reor. ubi Bartolus, et doctores.

92. *Capi nemo debet ex abrupto, ac nullis præcedentibus iudiciis de commissio per eum delicto.* — Insuper hactenus dicta procedunt, quando de commissio per reum delicto constat vel saltem gravia contra eum indicia præcedunt. Non enim potest iudex mandare aliquem capi ex abrupto, ac nullis præcedentibus iudiciis de commissio per eum crimine, arg. l. I. ff. de Questionib., et l. penult. C. eod. Farinacius cit. quæst. 27, n. 112 et 116 asserens hanc esse communem, ac æquiozem sententiam, quidquid nonnulli, ab eodem citati n. 115, scripserint in oppositum: sed oportet quod præcedant legitima indicia, seu informationes de commissio per carcerandum crimine.

93. *Qualia indicia ad hoc sufficiant.* — Ne-

tamen quæ indicia ad hoc sufficiant, non tam facile est generatim determinare, atque in causis particularibus melius istud iudicis arbitrio relinquatur, qui id inspecta delicti et circumstantiarum personarumque qualitate prudenter dijudicabit: attendendo simul, ne ob insufficientiam indiciorum, aut malitiosam quorundam informationem, innocentia dignitasque personæ injuste patiat ac veæretur, arg. cit. l. I, de Custod. et exhibit. reor. Julius Clarus, cit. quæst. 28, n. 2, vers. Et quia. Farinacius, loc. cit., n. 126, et alii.

94. *In causis civilibus regulariter citatio realis, seu captura debitoris locum non habet.* — Resp. II. Loquendo nunc de causis civilibus, regulariter citatio realis, seu captura rei, sive debitoris, non habet locum. Ita Abbas cit. c. Lator, n. 3, de Pignorib.; Bartolus in l. Cum eo. § Si vero quæris. ff. ad leg. Jul. peculat. Gailus lib. I, Pract. observat. 25, n. 1, citans communiter doctores. Patet hoc ex l. Nemo. C. Exactorib. tributor. lib. X, ubi prohibitum legitur, pro debitis etiam publicis aliquem incarceratione: quia (inquit textus) «carcer pœnarium, carcer noxiorum hominum est.» Accedit, quod «infinita æstimatio est libertatis, et necessitudinis,» l. Non est singularis. ff. de Reg. jur. Ut proinde etiam «Ob æs alienum servire liberos creditoribus jura compelli non patiantur,» per textum notabilem in l. Ob æs alienum. C. de Action, et obligation.

95. *Nisi debitor sit fugitivus aut de fuga suspectus.* — Dicitur, «regulariter citatio realis» etc. Fallit enim data conclusio in nonnullis casibus, et præsertim tunc, quando debitor est fugitivus, vel saltem de fuga suspectus: nam talis, ne iterum elabatur cum magno creditoris damno, potest capi et incarcerationi, de auctoritate tamen ac licentia iudicis, si tam cito haberi potest, arg. l. ult. a. de Exhibend. reis. Speculator tit. de Citatione. § 1, n. 8; Gailus lib. I, Pract. observat. 48, n. 10 et alii. Alioquin autem debitor fugitivus, aut de fuga suspectus, potest etiam capi atque incarcerationi per creditorem, aut alium ejus nomine, si non adest facultas adeundi iudicem, aut copia ipsius tam cito haberi nequit l. Ait prætor. § Si debitorem. juncta Glossa. §. Locum fore. ff. Quæ in fraudem credit, et l. Generaliter. C. de Decurionib. lib. X, ac tenet Jason in l. Vinum. n. 3, et seqq. ff. Si certum petatur, citans alios, atque extendens hoc ad tempus feriatum; adeo, ut debitor de fuga suspectus capi valeat etiam in diebus festis ad l.

96. *Istud intelligendo etiam de clerico debitore.* — Addit Abbas in c. Cum non ab homine, n. 17 et 18, de Judiciis, et Gailus, lib. II, Pract. observat. 44, n. 2, citans alios, hoc procedere etiam in clerico debitore, atque de fuga suspecto, vel recedente cum re mea; adeo, ut clericus ille cum moderamine inculpatae tutelæ capi possit a laico creditore, ut iudici suo ecclesiastico præsentetur. Facit ad hoc textus notabilis in c. Olim causam, 12, de Restitut. spoliat., ubi approbatur factum invalidis clericum, ac vim vi repellentis pro recuperanda re sua, dummodo moderamine inculpatae tutelæ non excedatur.

97. *Ut debitor de fuga suspectus possit capi quæ requirantur.* — Recte tamen monet Gailus cit. observat. 44, n. 5, et seqq. ad hoc, ut debitor de fuga suspectus capi valeat, tria potissimum requiri. I. Quod debitum sit certum et liquidum, v. g. chirographo debitoris vel instrumento publico, aut textibus. II. Quod debitor tempore contractus adhuc fuerit integræ fidei, atque opinione creditoris pro idoneo et solvendo habitus: alioquin enim creditor suæ levitati imputare debet, quod sciens prudensque cum suspecto contraxerit: sicque non habebit locum apprehensio personalis. III. Quod suspicio fugæ juramento creditoris iudici (dummodo hujus copia tam cito haberi possit) rite probetur per conjecturas verosimiles: ut puta, quod reus latitet, sit vagabundus, vel ad fugam sese præparet, neque alia bona immobilia amplius habeat. Et hisce concurrentibus debitor ex causa civili, iudicis auctoritate ac licentia recte incarcerationi poterit: alias secus l. Non est singularis. ff. de Reg. jur. Quinimo debitor incaute seu libertate spoliatus, ante omnia restitui, seu relaxari debet, arg. Plerique. ff. De in jus vocando.

98. *Et quid servetur de consuetudine?* — De consuetudine tamen isthæc requisita tam strictè non observantur, præsertim cum forensibus et advenis, qui passim in Germania arrestari permittuntur ad simplicem creditoris petitionem, donec hunc de solutione securum reddant datis pignoribus, vel fidejussoribus. Gailus loc. cit. n. 10.

99. *Citationis effectus, qui? Præcipuus ejus effectus, est comparitio.* — Quæritur III. Qui sint effectus citationis? Resp. I. Effectus citationis legitime factæ varii sunt. Et quidem primus atque præcipuus citationis effectus est comparitio: ea siquidem constringit citationem ad comparandum, nisi justa exceptione